

Jsme rádi, že uplynulé Mezinárodní psychologické dny 2017 v Ostravě byly nejen velmi zajímavou příležitostí pro srovnávání těch nejlepších výsledků odborné práce studentů a jejich pedagogů z České a Slovenské republiky, ale také přátelsky sdíleným společenským setkáním.

30. 5. 2017

Doc. PhDr. Z. Mlčák, Ph.D.

Osobní

V druhém čtvrtletí roku 2017 oslavilo své významné životní jubileum řada našich členů. Srdečně gratulujeme!

Marie MACHOVÁ	Alexandra KRPEŇSKÁ
Lenka KOHÁKOVÁ	Vratislav POKORNÝ
Alena OBEIDOVÁ	Blanka PÖSLOVÁ
Helena MÁNKOVÁ	Lenka TURKOVÁ
Ivan RYŠAVÝ	Pavla PICKOVÁ
Iva STUHLÍKOVÁ	Vojtěch ČERNÝ
Eva ŠONKOVÁ	Petra PÍŠOVÁ

Charta 77 – vzpomínka na doc. Dr. Františka Jiráňka, CSc. a na doc. Dr. Jana Součka, CSc.

Doc. Dr. František Jiráňek (1914–1977) byl mým vedoucím, když jsem po ukončení studií psychologie v roce 1954 začala pracovat v oddělení psychologie Výzkumného ústavu pedagogického.

Na oddělení pracovalo sedm osob včetně administrativních pracovníků. V době, když jsem tam nastoupila, se řešil výzkumný úkol, zda se mají děti v první třídě současně se čtením učit i psát. Byly vytvořeny dvě skupiny dětí, jejichž výsledky byly srovnávány různými metodami, z nichž některé byly metodami vícerozměrné statistiky. Zjistily se nejen vztahy mezi vývojem čtení a psaní, ale i některé zajímavé údaje o rozumovém vývoji dítěte.

Doc. Jiráňek studii poslal k otištění. Jeden posudek z nakladatelství uvedl, že se musí vynechat statistické metody a jejich výsledky, protože statistika je buržoazní pavěda.

Doc. Jiráňek se statečně bránil a text byl publikován tak, jak byl napsán, jen s nepodstatnými úpravami.

Spolupracovníkem doc. Jiráňka v oddělení psychologie Výzkumného ústavu pedagogického byl doc. Dr. Jan Souček. Často pracoval doma, protože v pokročilejším věku ztrácel zrak, což mu ztěžovalo orientaci v prostoru.

Oba byli mezi prvními signatáři Charty 77. Doc. Jiráňek se podílel také na jejím formulování. Žel, podobně jako prof. Jan Patočka, zemřel i doc. Jiráňek po výsleších STB. Řekl mi, že ho nenechávali ho v klidu, a když byl doma a šel například na procházku se psem, jelo auto STB za ním.

K doc. Součkovi byli příslušníci STB slušnější. Vyprávěl mi, jak jim po výslechu prováděném doma řekl: „Pánové, vždy jsem byl masarykovec a jím také zůstanu.“

Už za ním pak domů nepřišli.

Doc. Dr. František Jiráňek i doc. Dr. Jan Souček si zaslouží naši vzpomínku.

PhDr. Jaroslava Dittrichová, CSc.

Odborná literatura

Osorina, Maria Vladimirovna. SEKRETNÝJ MIR DĚTĚJ V PROSTRANSTVE MIRA VZROSLYCH. Sankt-Petěrburg: PITER, 2008, 277 stran.

Autorka této velmi zajímavé monografie o tajemném světě dětí je uznávanou psycholožkou, docentkou na fakultě psychologie Státní univerzity v Sankt Petěrburgu. Ve své vědecké a pedagogické činnosti se věnuje mimo jiné především vývojové psychologii, otázkám mentálního světa dětí a dětské subkultuře.

I tato práce se zabývá důležitou, ale dosud méně zkoumanou otázkou, a sice odhalením způsobů, jakými děti postupně ovládají okolní svět, a co jim v tom pomáhá. Autorka shrnuje výsledky své více než 20leté práce s dětmi, jejich rodinami a dalšími dospělými. Základními metodami sběru dat byla zúčastněná pozorování dětí v přirozeném prostředí, rozsáhlé hloubkové diagnostické rozhovory s dětmi a jejich rodiči, vzpomínky na vlastní dětství a obsáhlé odpovědi na další otázky. Výzkumu se zúčastnilo více než sto respondentů, opírá se o známé klasické výzkumy a práce J. Piageta, E. Eriksona, W. Jamese, L. S. Vygotského a dalších, ale zároveň široce využívá i ruskou a světovou literaturu či folklorní produkci (pohádky, písně aj.).

Cílem autorky je jednak seznámit odbornou i laickou veřejnost s fenomenologií dětského teritoriálního chování, jednak odhalit a interpretovat obecné rysy dětského chování, a to především na základě vztahu dětí k prostředí. Pozornost je tedy přesunuta od tradičního tématu vztahů dětí a dospělých na specifický vztah dítě – prostředí. V tom spočívá originalita této monografie.

Kniha je členěna do čtrnácti kapitol, které sledují jednotlivá vývojová období. První část (kap. 1-3) si všímá formování představ o světě – rozpoznávání dobra a zla, nebezpečí, hranic domova a „velkého světa“, a to pomocí obrazných návodů ukolébavek, pohádek či lidových písní.